

DOPIS

AÜTGM, f. T. G. Masaryk, sign. Kor-II-30. Originál, strojopis.

- a – Připsáno rukou.
- b – Vlastnoruční podpis.
- 1 – Zpráva není v archivu k dopisu připojena. Lidovýchovný referát byl součástí Šrobárova ministerstva s plnou mocí pro správu Slovenska.
- 2 – Brožura není připojena, s ohledem na to, že není znám její autor, se jí nepodařilo dohledat.
- 3 – Míněna je iredentistická Krajinská křesťansko-socialistická strana (Országos Keresztény Szocialista Párt).
- 4 – Lajos Körmendy Ékes (1871–1951), maďarský politik, aktivista Krajinské křesťansko-socialistické strany.
- 5 – Dne 21. 2. 1920 vypukly v Krompachách živelné nepokoje vyvolané nedostatečnými přiděly mouky. V následných nepokojích byly dvě osoby ubity davem a četníci při rozhánění srocní zastřelili čtyři osoby.
- 6 – JUDr. Martin Mičura (1883–1946), slovenský právník a politik, ministr s plnou mocí pro správu Slovenska v letech 1920–1922.
- 7 – Slovenská liga (na Slovensku) byla založena v Bratislavě 22. 10. 1920. Zabývala se hlavně zakládáním slovenských škol na území jižního Slovenska a kulturně-osvětovou prací.

Š. Krčméry T. G. Masarykovi^a
[Paříž?], [7. března 1921]

/72

Vážený a milý pane Prezident,

nemajte mi „za bánosť“,^b ako sa u nás hovorieva, že sa Vám v deň Vašich vzácných narodenín odvažujem prihovoriť. Posmeľuje ma táto vysoká a jasná miestnosť univerzitnej študovne a najmä rozpomienky na rozhovory topolčianske, kde zblížili ste sa mi tak ľudsky, že rozviazal sa mi jazyk, dlho akosi sputnaný. I väčšmi možno než bolo slušné.

Duchom som často pri Vás, pán Prezident, zamýšľam sa nad Vaším bohatým životom, dielom duchovným i politickým, vše zahľadím sa mu do detailu niektorého (kamkoľvek zapre človek pohľad, osvetlí sa celok) a vše zmeriavam to pohľadom celé, veľkých úsek dejín európskych, svetových. Zamýšľam sa i o tzv. súkromnom živote človeka a usilujem sa chápať ho a učiť sa z neho. A mnoho takého.

Dnes, v deň Vašich narodenín, zamýšľam sa i o záhade rodenia a smrti (je sen), o tajomstve vysokého veku a sviežosti Vašej a optimizme, ktoré vyžaruje z Vašich slov i o pesimizme, ktorý trovite na dne duše svojej tiež nepochybne, ako svetlo troví tmu. Pán Škultéty v Martine pošomre si vše na vysoký vek. Povedal som mu: Hľadte na pána Prezidenta. On povedal, že Vám je ľahko, že si ako prezident môžete zariadiť život ako chcete. Kto vie, reku, či je pravda. Či správca Matice nie pohodlnejšie a voľnejšie môže si zariadovať svoj život, než muž, ktorý je v čele takej spletitej organizácie, ako je štát demokratický. Neveril. Spýtajte sa ho raz na to, pán Prezident, keď budete spolu. A Boh daj Vám rozsvietiť sa ešte splna, ako slnce svietieva znad hólí.

Nedávno boli tu Benešovci.¹ Boli sme s nimi, keď bola medzinárodná situácia najnapnutejšia, pre Čínu a trochu i pre Malú dohodu.² Keď som bol v Topoľčiankach, nechal som Vám na stole článok s názvom Myšlienka o novej Európe. Zdá sa mi, cítil som vec dobre. Nevieť, či je ona dosť jasná i Benešovi a či sa k nej On správne postavil. Vy, pán Prezident, označovali ste často Beneša – dobre-li sme rozumeli – ako svojho nástupcu. Nikomu z nás nemôže byť ľahostajné, kto bude raz, keď tak budete chcieť, Vaším nástupcom v štáte a my, ktorí Vás radi máme, radi by sme pomáhali i Benešovi. Lenže, ako cítim náladu, priamo by toto nástupníctvo sotva išlo, ako si to možno i Vy i Beneš predstavujete. Život chce mať rytmus. Neomyľne a neúprosne. Taký zmysel mali moje články, v lete v Orave písané.³ I to, keď som napísal, že by sme Vás chceli mať, pane Prezident, dlhšie na Bystricičke, v čele mladého pokolenia československého, aby sa ono krystalizovalo v zdravú opozíciu európsku. Azda dobre cítim i to, že túto vec treba začať vo Slovensku.

Pán Prezident, keď píšem tento list, mám na mysli slovo písma: Co chcete, aby Vám jiní lidé činili, to i vy činite jim. Som v zvláštnej izolácii a dobre by mi padlo, keby som dostal od niektorého zo svojich priateľov list úprimný o tom, ako si on predstavuje vývin vecí v Matici slovenskej alebo na univerzite bratislavskej. Možno by som počúvol, možno nie, ale bol by som vďačný. Nuž reku, azda sa ani Vy nenahneváte, pán Prezident, keď Vám takto vyrozprávam, ako hútam tu v srdci svojom. Na stole pred sebou v tejto chvíli mám Komenského Labyrinth a Campanellovu Civitas solis, v preklade francúzskom. Čítam mnoho a knihy vymieňam často.

Prijmite, prosím, pozdravenie i od mojej ženy, ktorá v štúdiách závodí so mnou. Sme Vám obaja za štipendium veľmi povďační.⁴ Známosť s Vašími, Revilliodovcami, nám je pozhnaním. Často sa vídame. Majú peknú domácnosť.⁵

Prajúc Vám mnoho ešte radosti v živote, značím sa Vám, pane Prezident, s výrazom hľbokej úcty oddaný

Št. Krčméry

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. R-5, k. 396. Originál, rukopis.⁶

a – Psáno na hlavičkovém papíře Tajomník Matice slovenskej.

b – Opovázlivost.

c – Na dokumentu je Masarykova vlastnoruční poznámka: Slovensko.

1 – Datum návštěvy se nepodařilo dohledat.

2 – Jde o občanskou válku v Číně a zásah vlád Rumunska, Království SHS a Československa proti pokusu Karla Habsburského vrátit se do Maďarska.

3 – Zřejmě jde o články vydané potom souborně. Viz KRČMÉRY, Štefan. *Prehľad dejín slovenskej literatúry a vzdelanosti*. T. S. Martin 1921.

4 – Štefan Krčméry a jeho manželka Hella, rozená Karlovská, odjeli do Paříže 7. září 1920. Ve Francii pobývali do 4. 6. 1921, kdy odtud odjeli přes Švýcarsko, Itálii a Království SHS (Jugoslávii) zpět do Martina, kam přijeli 26. 7. 1921. Viz KATUŠČÁK, Dušan. *Slovo čisté. Život a díelo Štefana Krčméryho v dokumentoch*. Martin 1979, s. 194.

5 – Henri Revilliod (1873–1956), švýcarský lékař, druhý manžel Olgy Masarykové (1891–1978), nejmladší dcery T. G. Masaryka.